

Projecte de desenvolupament de l'àrea d'Economia a l'Educació Secundària.

associació d'ensenyants d'economia i empresa (eee)

octubre 2003

© associació d'ensenyants d'economia i empresa (eee)

Apartat de correus 20140, 08080 Barcelona

eee@pie.xtec.es

www.xtec.es/entitats/eee

SUMARI

SUMARI.....	3
NOTA INTRODUCTÒRIA	4
SITUACIÓ ACTUAL	7
Social	7
Educatiu	9
Professional	10
Internacional.....	11
MILLORES CURRICULARS	12
ESO.....	12
BATXILLERAT.....	14
MATÈRIES OPTATIVES.....	17
MILLORES ORGANITZATIVES	19
Departament Didàctic d'Economia	19
Formació del professorat	19
Economia a 2n de Batxillerat	20
Creació de places	21
Relació amb la Universitat	22
Millora de la informació	22
APLICACIÓ DE LA PROPOSTA EN EL SISTEMA EDUCATIU ACTUAL....	24
Canvis curriculars	24
ANNEX – L'Economia a altres països de la UE	25
Educació Secundària Obligatòria	25
Ensenyaments postobligatoris.....	26

NOTA INTRODUCTÒRIA

- ◆ L'Economia és la darrera de les ciències que s'ha incorporat a l'Educació Secundària. La seva consolidació es veu dificultada per

- ✓ la manca de decisió de l'administració a l'hora de potenciar la seva introducció i desenvolupament.
- ✓ el moment d'introduir-la, que ha coincidit amb una caiguda demogràfica i de reduccions de plantilles.
- ✓ la poca informació que ha rebut sobre aquestes noves matèries la comunitat educativa a secundària (professors, pares, alumnes), la comunitat universitària i la societat en general.

- ◆ De fet, l'any 1968 **José Luís Sampedro**, conegut economista i novel·lista, ja opinava respecte a la formació econòmica que rebien els alumnes de l'antic batxillerat en els termes següents:

«Porque es el caso que, en nuestro país y en otros, el bachiller o alumno de enseñanza media y preuniversitaria sale de las aulas conociendo, por ejemplo, lo que es la calcopirita, pero sin haber recibido la menor información de lo que es un Banco. A pesar de que indudablemente (sin la menor intención por mi parte de menospreciar la calcopirita) es casi seguro que el flamante bachiller habrá de recurrir a algún Banco durante su vida, siendo, en cambio, poco probable que le afecte algo relacionado con la calcopirita. Y hasta me atrevo a añadir que, de afectarle, puede que sea únicamente por motivos económicos en la mayoría de los casos»¹

- ◆ En el mateix sentit **Ramon Trias i Fargas** manifestava al Senat de Madrid l'any 1988 al llavors Ministre d'Educació i Ciència José María Maravall, demanant una matèria d'Economia dins l'ensenyament obligatori:

«...En estos días se ha podido decir que los protagonistas del año 2000 llevarán a cabo infinidad de actos económicos complejos y difíciles de entender y que, por lo tanto, si no hay un mínimo de conocimientos teóricos, serán intelectualmente inasequibles para la mayoría de los ciudadanos, y estos señores también llevarán

¹ Nota Preliminar escrita per a presentar la versió espanyola del clàssic manual d'Economia del Nobel d'Economia Paul A. Samuelson: *Curso de Economía Moderna*, 6a edició, Editorial Aguilar, Madrid 1968

a cabo en la sociedad del año 2000 esas actividades económicas que la caracterizan sin los conocimientos mínimos para ello. (...)

...A mí me parece (...) que se excluye de los conocimientos de Economía a muchos ciudadanos como químicos, arquitectos, etcétera, y no solo a ellos sino a los simples ciudadanos sin estudios mayores que, en definitiva, tienen que saber esas cosas.(...)

...Todos los ciudadanos deben saber un mínimo de reglas económicas (después, los que tengan vocación de investigadores o los que quieran dedicarse a las enseñanzas, etcétera, ya seguirán su curso), y tendrán interlocutores a todos los niveles sociales con un mínimo de conocimientos económicos.»²

- ◆ La revista **Cuadernos de Pedagogía** de reconegut prestigi en el món educatiu feia esment l'any 1999 en un reportatge sobre l'aprenentatge de l'Economia en l'educació primària i secundària de les mancances del sistema educatiu vigent advertint del pas enrrera que suposaria el Decret de Reforma de les Humanitats.³
- ◆ El diari **Expansión** feia ressò el passat mes de juliol d'una demanda de la Unice referida també a la formació empresarial dels alumnes de tots els nivells educatius:

«Unice, la Asociación que agrupa 34 grandes patronales empresariales de los países de la Unión Europea, presentó a Viviane Reading, comisaria europea de educación y cultura , un documento en el que se reunía propuestas para que en todos los niveles educativos del viejo continente respondan a las nuevas necesidades de las empresas y la sociedad del conocimiento.

De manera que los empresarios no piden a los sistemas educativos productos acabados, sino que los estudiantes unan a las competencias básicas otras como el espíritu empresarial, la capacidad de aprendizaje y la habilidad para mantener relaciones sociales.»⁴

² Extret de les interpel·lacions d'en Ramon Trias i Fargas publicades a *Cortes Generales. Diario de Sesiones del Senado* núm. 71 sessió plenària del 12 d'abril de 1988.

³ Cuadernos de Pedagogía, núm. 279, abril de 1999 pàgines 43 a 80

⁴ Expansión, 26-27 de juliol de 2003

- ◆ Aquest document pretén ser un punt de partida per arribar a un desplegament de l'Àrea d'Economia més acord amb el temps i la societat actual, recollint el relleu de les veus que des de fa molts anys ho venen demanant.

Enmig d'aquesta situació, presentem un projecte coherent i justificat del que creiem que hauria de ser l'àrea d'Economia dins l'educació secundària.

SITUACIÓ ACTUAL

Social

- ◆ L'Economia es troba present a tots els àmbits i constantment a la vida de les persones. La societat actual exigeix a tots els seus ciutadans un coneixement bàsic de molts conceptes de caire econòmic:

- ✓ **A l'economia domèstica:** tothom ha de portar un control d'ingressos i despeses i prendre decisions com a consumidor, decidir sobre els terminis de pagament, etc.
- ✓ **Al món laboral:** la majoria de la població treballa o treballarà en una empresa i per tant es part interessada en comprendre les decisions que prengui l'empresa o els treballadors: contractes, nòmines, retencions, polítiques d'empresa...
- ✓ **La creixent relació amb l'àmbit financer:** Els ciutadans cada cop més hem de prendre decisions sobre productes financers tant d'estalvi com d'inversió (borsa, plans de pensions...) o per necessitats financeres (préstecs, crèdits...).
- ✓ **Com a contribuent:** Tot ciutadà hauria de conèixer i diferenciar entre els impostos i entendre l'ús que se'n fa.
- ✓ **Com a ciutadà:** En un sistema democràtic els nostres representants polítics prendran en nom nostre decisions en l'àrea econòmica que ens afectaran. Comprendre i ser capaç d'avaluar aquestes decisions és un requisit per tal de mantenir i enfortir la democràcia.
- ✓ **En els mitjans de comunicació:** A tots els informatius (diaris, ràdio, televisió, internet) hi ha una secció d'Economia on es tracten qüestions econòmiques tant de política econòmica com els principals moviments empresarials. Disposar d'un cert nivell de cultura econòmica permetrà als lectors/oients gaudir de millors eines per a la comprensió del món que ens envolta.

- ◆ Aquestes decisions són cada vegada més freqüents i de major transcendència. El sistema educatiu en el seu plantejament actual no ha recollit aquesta necessitat de formació econòmica, tal com sí ho ha fet la societat i com ho mostra l'aparició de suplementes econòmics, diaris i revistes d'economia, programes de televisió i de ràdio centrats

únicament en economia, etc. Això demostra que existeix un buit formatiu sobre aquests temes, i que el sistema educatiu no pot ser aliè a aquesta necessitat.

Creiem necessari, per tant, que les futures generacions disposin d'una cultura econòmica bàsica adquirida gradualment durant el seu pas per l'educació secundària tant obligatòria com postobligatòria.

- ◆ El desconeixement d'una persona davant d'un llenguatge exclusiu (base imposable, retribucions dineràries, pèrdua de poder adquisitiu..) de xifres que no se sap d'on venen (l'IPC interanual ha augmentat un 2%..), de càlculs que no se sap com es fan (la TAE, el PIB per càpita) i que afecten directament a tota la població ens pot portar a parlar d'un **analfabetisme econòmic**.
- ◆ En l'àmbit social, si no hi ha alfabetització econòmica, no es poden comprendre les decisions en els pressupostos públics ni els efectes de la integració a la Unió Europea ni tenir una opinió davant la reforma del sistema de pensions o el paper de la immigració.
- ◆ La participació i la cohesió social està fonamentada en el coneixement de les regles del joc. Si la població no té uns coneixements bàsics d'Economia ens trobem amb dos tipus d'actitud que poden conviure simultàniament: una actitud on la incomprensió i fins i tot la bona intenció de les persones implicades acabi derivant cap a la intolerància envers les polítiques econòmiques que no signifiquin una millora en el propi nivell de renda; o una actitud de passivitat i acceptació resignada per incomprensió, davant tot el que tingui a veure amb l'Economia o les decisions de política econòmica. En última instància, ambdues actituds poden fins i tot afeblir el mateix sistema democràtic que tants anys va costar aconseguir en el nostre país.

Nueva Hipoteca NARANJA

- 0% comisión apertura
- 0% comisión por amortización parcial
- 0% comisión por cancelación total
- 0% comisión por subrogación

Euribor + 0,49
2,80 T.A.E.*

¿Te vas a arriesgar a pedir una hipoteca sin hablar antes con nosotros?

Infórmate

Educatiu

No existeix cap matèria d'Economia en tot l'ensenyament obligatori.

- ◆ Actualment, des dels currículums de Ciències Socials i Tecnologia de l'ESO s'aborda superficialment i de forma fragmentada algun aspecte econòmic. Aquests continguts no són suficients per garantir una cultura econòmica bàsica, que permeti a l'alumne el seu desenvolupament davant de les exigències de la societat actual, tal com s'argumenta a l'apartat anterior.
- ◆ D'altra banda, en estar atribuïda la docència a professors no especialistes en Economia, tot i la seva professionalitat, minva la seva motivació per abordar aquests temes en profunditat o, en el pitjor dels casos, s'aborda de forma incompleta o deformada. En concret l'informe de la *Real Academia de la Historia* es referia a l'ensenyament de l'Economia dins l'àrea de Ciències Socials a l'ESO en els següents termes:

«Recordemos lo que manifestó en el año 1984 el entonces Director General de Enseñanzas Medias, José Segovia, en la revista "Muface": "La economía, la sociología, la antropología, la psicología, tienen que aportar elementos básicos en la formación de un ciudadano. Un ciudadano hoy no puede salir de un centro docente del nivel obligatorio sin saber lo que es la declaración de Hacienda, una letra de cambio o el valor del dinero, no puede salir sin saber lo que es una Constitución, la estructura psíquica de una persona, la sociedad, los grupos sociales, el cambio social o la movilidad social". Ni que decir tiene que el logro de esos objetivos se encomendaba a los profesores de geografía e historia, lo que, obviamente, iría en detrimento de la enseñanza de sus tradicionales disciplinas. Es preciso señalar, a este respecto, que en otros países europeos se cursan en la enseñanza secundaria disciplinas como "Instrucción cívica" o "Sociedad y economía del mundo contemporáneo", pero siempre independizadas de la actividad específica de los profesores de historia.»⁵

⁵ Fragment de l' *Informe sobre los textos y cursos de Historia en los centros de Enseñanza Media* realitzat per la Real Academia de la Historia el 23 de juny de 2000.

- ◆ Pel que fa al batxillerat actual, únicament es poden estudiar les matèries d'**Economia** (primer curs de Batxillerat) i d'**Economia i Organització d'Empreses** (primer i segon curs de Batxillerat) els alumnes que cursin el Batxillerat en la modalitat de Ciències Socials. La resta de l'alumnat no té cap possibilitat de cursar-les, encara que els continguts d'aquestes matèries formin part dels estudis que volen iniciar en un futur (formació professional de les famílies administrativa, comercial o turisme, estudis universitaris com Ciències Empresarials, Economia, Administració i Direcció d'Empreses, Sociologia, Ciències Polítiques, entre d'altres...)
- ◆ A més, el fet que els alumnes de l'ESO no hagin rebut cap ensenyament específic d'Economia condiona la seva tria de l'itinerari de batxillerat, perquè no disposen de la mateixa informació que d'altres disciplines.
- ◆ Aquest mateix desconeixement el tenen els alumnes procedents dels batxillerats de la modalitat científica o tècnica, que volen optar per estudis posteriors amb contingut econòmic.

Professional

- ◆ El professorat de l'especialitat d'Economia està fent un esforç d'adaptació dels recursos i de les metodologies didàctiques, en unes matèries sense tradició a l'ensenyament secundari en el nostre país (a diferència del que passa a molts països occidentals, com els Estats Units, França o Regne Unit) i amb uns recursos limitats per part de l'Administració Educativa, tant humans com materials.
- ◆ Les administracions educatives poden redreçar aquesta situació amb garanties suficients. La gran majoria de professors de l'especialitat d'Economia no disposen d'un horari complet en els seus centres. Per tant, en aquests centres, no seria un problema de recursos, sinó un problema d'aprofitament dels mateixos.

Internacional

- ◆ En els sistemes educatius de molts països occidentals l'Economia es considera un ensenyament bàsic que ha de conèixer el conjunt de la població.

Anglaterra, França i Noruega entre d'altres han consolidat ja aquest ensenyament de forma que ningú qüestiona la seva raó de ser.

- ◆ En l'Annex d'aquest document incloem un estudi breu de diversos països on ja s'apliquen a bastament les propostes que aquí plantegem. No pretén ser un estudi exhaustiu sinó una mostra de com han tractat aquests països aquest camp de l'ensenyament.

MILLORES CURRICULARS

ESO

- ◆ Donat que una de les finalitats de l'Educació Secundària Obligatòria és formar els alumnes per que assumeixin els seus drets i deures com a ciutadans responsables i per la seva inserció laboral amb suficients garanties, l'Economia hauria d'estar present com a assignatura en tots els cursos de l'ESO.

L'Economia hauria d'estar present com a assignatura en tots els cursos de l'ESO.

- ◆ La següent proposta introdueix els conceptes econòmics gradualment, partint dels més concrets i propers a l'alumne, i augmentant el seu grau d'abstracció, sempre en funció de l'edat i la maduresa de l'alumnat.

Economia: 1r d'ESO

Objectiu

- ✓ Un primer apropament de l'alumne als conceptes econòmics a partir de les seves vivències personals i del seu entorn quotidià.

Continguts

- ✓ Ingressos personals (assignació, premis, ...)
- ✓ Despeses personals
- ✓ Consum, estalvi i inversió
- ✓ Preus (ofertes, descomptes, ...)
- ✓ Organització d'una festa (distribució de tasques, pressupost d'ingressos i despeses, dèficit/superàvit i justificació).

Economia: 2n d'ESO

Objectiu

- ✓ Aplicar els conceptes econòmics a les transaccions habituals a l'àmbit familiar, com a base per a una millor planificació, presa de decisions i assumpció de responsabilitats

Continguts

- ✓ Despeses familiars (lloguer, llum, aigua, alimentació ...)
- ✓ Documentació mercantil (Factures, rebuts, ...)
- ✓ Els bancs (comptes, xecs, crèdits, ...)
- ✓ El pressupost.
- ✓ Organització de les vacances (distribució de tasques, pressupost d'ingressos i despeses, dèficit/superàvit i justificació)

Economia: 3r d'ESO

Objectiu

- ✓ Aproximació al món de l'empresa com a creadora de riquesa i generadora de llocs de treball, i les seves interrelacions amb el medi ambient i el desenvolupament humà i social

Continguts

- ✓ Concepte d'empresa
- ✓ L'empresa dins de l'Economia (flux circular de la renda)
- ✓ L'empresa i la producció.
- ✓ L'equip humà a l'empresa.
- ✓ Empresa i medi ambient
- ✓ Ètica empresarial
- ✓ Empresa i creixement econòmic
- ✓ El paper de les multinacionals: la globalització
- ✓ Projecte de creació d'una petita empresa: idea, pressupost, campanya de màrqueting...

Economia: 4t d'ESO

Objectiu

- ✓ A partir d'una introducció històrica de l'Economia, l'alumnat ha de tenir consciència dels seus drets i deures com a ciutadà democràtic, i entendre la informació econòmica bàsica que li arribi pels diferents mitjans de comunicació

Continguts

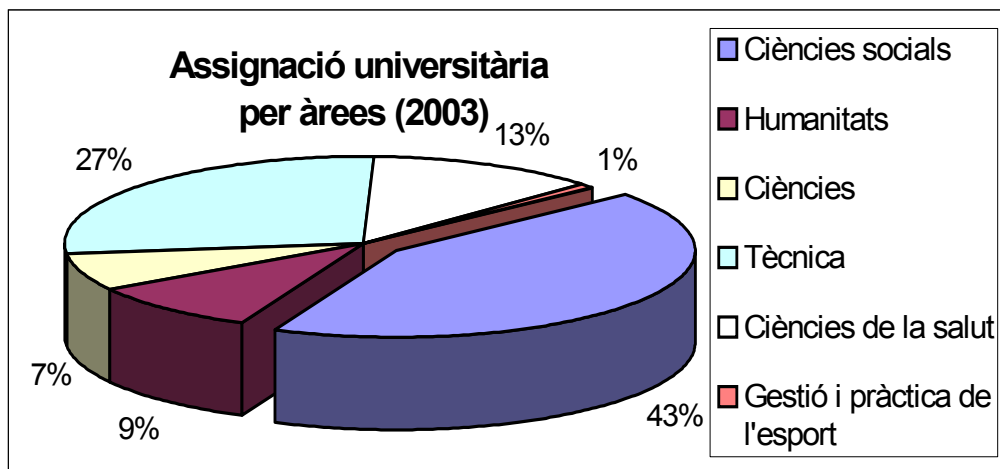
- ✓ Història econòmica (introducció)
- ✓ Sistemes econòmics
- ✓ Integració europea, euro i tipus d'interès
- ✓ Consum i mercat
- ✓ Preus i inflació
- ✓ Impostos i el pressupost públic
- ✓ Atur i mercat de treball
- ✓ Creixement econòmic i desenvolupament humà
- ✓ Lectura i interpretació comparativa de premsa, internet ...

BATXILLERAT

- ◆ El batxillerat té un caràcter preparatori per a estudis superiors i per a la inserció laboral. Ni els itineraris d'art, ciències i tecnologia ni l'actual d'humanitats i ciències socials no proporcionen una formació adequada per a alumnes que volen cursar estudis de l'àmbit social tant universitaris (Economia, Dret, Sociologia, Administració i Direcció d'Empreses, Ciències Polítiques...) com de formació professional (administració i finances, gestió comercial i marketing) de gran demanda social.

Opcions universitàries

Font: Consell Interuniversitari de Catalunya. Preinscripció universitària, juny 2003

El 43% de tots els alumnes universitaris sol·liciten estudis directament vinculats amb les Ciències Socials.

SOL·LICITANTS EN 1a PREFERÈNCIA PER ESTUDI (2003)	
NOM DE L'ESTUDI	Sol·licitants
CIÈNCIES EMPRESARIALS	2003
MEDICINA	1881
PSICOLOGIA	1731
ADMINISTRACIÓ I DIRECCIÓ D'EMPRESES	1581
MESTRE – EDUCACIÓ INFANTIL	1465
INFERMERIA	1397
DRET	1101
FISIOTERÀPIA	1061
ENGINYERIA TÈCNICA INDUSTRIAL –MECÀNICA	1029
ARQUITECTURA	1028
PUBLICITAT I RELACIONS PÚBLIQUES	971
EDUCACIÓ SOCIAL	865
ENGINYERIA INDUSTRIAL	831
ENGINYERIA TÈCNICA INFORMÀTICA DE SISTEMES	812
BIOLOGIA	803
PERIODISME	799
TURISME	781
ARQUITECTURA TÈCNICA	748
RELACIONS LABORALS	705
MESTRE – EDUCACIÓ FÍSICA	697

Font: Consell Interuniversitari de Catalunya. Preinscripció universitària, juny 2003

Any rera any els estudis vinculats amb l'Economia ocupen els primers llocs en les preferències dels alumnes de Batxillerat.

Cicles formatius de grau superior

- ◆ L'interès dels alumnes pels estudis de l'àmbit econòmic és palès també en els cicles formatius. Les dues famílies professionals més vinculades (Famílies de Comerç i Màrqueting i d'Administració) suposaven el curs 2001-2002 un 21% de tots els alumnes que cursen cicles formatius de grau superior. (Dades provinents del Departament d'Ensenyament pel curs 2001-2002 i publicades per l'Institut d'Estadística de Catalunya.)

Un 21 % dels alumnes de CFGS ho són en estudis de l'àmbit econòmic.

- ◆ Caldria una modalitat de batxillerat econòmico-social que cobrís aquesta mancança. Aquest batxillerat hauria d'oferir les següents matèries de modalitat entre les quals l'alumne escollirà en funció dels seus interessos:

Caldria crear una modalitat de batxillerat econòmico-social.

MODALITAT ECONÒMICO-SOCIAL

1r de Batxillerat – Matèries de Modalitat

- ✓ Geografia
- ✓ Història del món contemporani.
- ✓ Matemàtiques per a les Ciències Socials I
- ✓ Segona llengua estrangera
- ✓ Tecnologies de la comunicació i la informació
- ✓ Gestió empresarial I (actualment anomenada Economia i Organització d'Empreses)
- ✓ Estada a l'empresa

2n de Batxillerat – Matèries de Modalitat

- ✓ Economia
- ✓ Sociologia
- ✓ Matemàtiques per a les ciències socials II
- ✓ Gestió empresarial II
- ✓ Formació i orientació laboral
- ✓ Dret i organització política

- ◆ Els continguts de la matèria *Economia* serien els mateixos de la matèria d'*Economia* que hi ha a l'actualitat, però impartida a segon curs pel seu alt nivell d'abstracció i per la necessitat de tenir coneixements previs de Geografia i de Història.
- ◆ Els continguts de la matèria *Gestió Empresarial I i II* es correspondria amb l'actual *Economia i Organització d'Empreses*. El canvi de nom obeeix a una millor adequació als continguts i a evitar la confusió habitual amb la matèria d'*Economia*.
- ◆ Aquesta modalitat Económico-Social ompliria el buit formatiu del gruix d'alumnes amb interès en estudis vinculats amb les Ciències Socials.

MATÈRIES OPTATIVES

PROJECTE D'EMPRESA

- ◆ La iniciativa emprenedora és una actitud a fomentar entre els estudiants de batxillerat tant pels que es volen incorporar al món del treball com els que opten per estudis superiors. L'activitat empresarial els envoltarà arreu. Per això aquesta matèria optativa s'adequaria als interessos dels alumnes de totes les modalitats del batxillerat, especialment pels que no cursin la modalitat econòmico-social.

Objectiu:

- ✓ Fomentar l'actitud emprenedora i conèixer els principals àmbits de l'empresa i el procés per elaborar un projecte de viabilitat d'una empresa.

Continguts:

- ✓ La idea
- ✓ Estudi de mercat. Estratègia de marketing
- ✓ Dimensió i localització
- ✓ Organització
- ✓ Recursos humans
- ✓ Producció
- ✓ Forma jurídica
- ✓ Recursos financers
- ✓ Viabilitat econòmica i financera

ESTADÍSTICA

- ◆ Cal recuperar aquesta matèria per a totes les modalitats amb els mateixos continguts que li van estar assignats, donant opció als alumnes que no cursin les *Matemàtiques aplicades a les Ciències Socials* a assolir aquests coneixements.

ESTADA A L'EMPRESA

- ◆ El contacte dels alumnes amb el món empresarial és enriquidor en molts aspectes no solament des del punt de vista dels ensenyaments d'Economia. Cal potenciar aquesta estimulante activitat en el seu format actual en tots els centres i per a tots els alumnes de Batxillerat.

FORMACIÓ I ORIENTACIÓ LABORAL

- ◆ En la mateixa línia que l'optativa anterior, la formació i l'orientació dins el món laboral constitueixen un bagatge fonamental per a tots els alumnes del batxillerat en tant que futurs treballadors. Hauria de mantenir-se aquesta oferta arreu de tots els ensenyaments secundaris per la seva transversalitat que afecta directament als ensenyaments econòmics. Igualment caldria que tots els centres disposessin també del professorat especialista de Formació i Orientació Laboral, per garantir la qualitat d'aquests ensenyaments.

MILLORES ORGANITZATIVES

Departament Didàctic d'Economia

- ◆ La creació del Departament Didàctic permetrà un millor aprofitament dels recursos tant humans com materials i de la qualitat de la docència. Cal una planificació dels continguts en tots els nivells, coordinació amb altres departaments, recursos i estratègies didàctics, etc. com qualsevol altra àrea de l'ensenyament.
- ◆ El buit legal que actualment existeix fa que el professor d'Economia figuri en departaments diferents a criteri discrecional del centre que es consideri. Aquest fet és indicador que la coordinació didàctica de l'àrea d'Economia no passa per la seva inclusió en un departament concret sinó en la coordinació amb diversos departaments, per la qual cosa és raonable disposar de la mateixa condició. A més, aquesta disfunció perjudica l'especialitat a l'hora de participar de les decisions del departament i del centre, ja que aquesta queda diluïda dins un departament de clara majoria d'altres especialitats on llurs plantejaments no tenen per què ser sempre coincidents.

La creació d'un Departament no és cap novetat perquè ja està reconegut en altres comunitats autònomes (Madrid, Aragó, País Valencià).

- ◆ Suposa un greuge comparatiu el fet que en determinades administracions autonòmiques sí es consideri necessari la seva existència mentre que en altres no sigui així.

Formació del professorat

- ◆ Des dels ICE s'han fet cursos habituals destinats al professorat de l'especialitat i des de l'**Associació d'Ensenyants d'Economia i Empresa** hem organitzat jornades, grups de treball, hem publicat la revista *Sinergia* com a eina de divulgació de novetats. Els professors que impartim matèries de nova incorporació, com són les nostres, necessitem tot un bagatge de materials i metodologies, destinats a secundària, que les especialitats més antigues han anat fent durant els anys. A més, els nostres continguts, que estudien una realitat en canvi continu, s'han d'actualitzar contínuament.

- ◆ Per tots aquests motius, no n'hi ha prou amb el voluntarisme que el professorat hem demostrat i amb que l'administració hi dediqui els recursos habituals, sinó que ha de posar mitjans excepcionals.
- ◆ Proposem la creació d'un organisme (a l'estil de l'antic CDEDT) des del qual es pogués dinamitzar l'especialitat, fomentar la creació de materials, facilitar l'actualització de dades i l'aplicació de tecnologies i metodologies noves. En resum, aconseguir aquest bagatge imprescindible per a qualsevol especialitat.

Economia a 2n de Batxillerat

- ◆ La matèria d'Economia requereix una capacitat més elevada d'abstracció que altres matèries com la Geografia que és molt més descriptiva.

Pedagògicament, els continguts de la matèria *Economia* haurien d'impartir-se durant el segon curs del batxillerat.

- ◆ El fet que, per obligació legal, la matèria de Geografia s'hagi assignat al segon curs de Batxillerat ha obligat que l'Economia passés a primer en tots els centres. Els efectes didàctics del canvi són més que dubtosos i les raons del canvi semblen obeir més a altres interessos (polítics, determinats col·lectius de professors...), que als dels mateixos alumnes afectats. Els continguts de la matèria de Geografia són una base fonamental per la comprensió de molts aspectes de la matèria d'Economia. Invertir aquest ordre significa treure sentit al currículum dels alumnes i a la transversalitat dels ensenyaments.
- ◆ Aquest canvi no ha estat degut a raons pedagògiques (sempre s'ha vist que s'ha de començar pels continguts més concrets i després passar als més abstractes) sinó al fet que la geografia hagi esdevingut obligatòria en la selectivitat a l'itinerari de Ciències Socials del batxillerat. Aquesta qüestió tampoc s'entén si considerem que la major part dels alumnes que continuen estudis universitaris fan estudis relacionats amb l'Economia i on el paper de la Geografia és mínim (l'any 2003 únicament 123 alumnes, un 0,3% del total, sol·licitaven estudis de Geografia⁶).

⁶ Consell Interuniversitari de Catalunya. Preinscripció univèritaria, juny 2003

- ◆ El pròxim canvi en el procés d'accés a la universitat potser farà possible que l'Economia pugui impartir-se a segon curs de batxillerat, tal com no hauria d'haver sortit mai si ens atenem únicament a criteris pedagògics .

Creació de places

Caldria crear en tots els Instituts d'Educació Secundària almenys una plaça orgànica de l'especialitat d'Economia

- ◆ Massa sovint, la política de l'administració envers la dotació de professors especialistes d'Economia als centres, s'ha posposat per atendre necessitats d'altres especialitats, cedint als interessos de directives i obviant els interessos de l'alumnat i la qualitat de l'ensenyament. La docència de l'Economia s'ha subhastat entre el professorat afectat per la desaparició del seu lloc de treball, que l'obligaria a canviar de centre. Aquesta tolerància inicial de l'administració amb el temps ha acabat sent pràctica general i habitual en molts centres de Catalunya demostrant una manca absoluta d'interès (tant de l'administració com de les directives dels centres) en disposar d'un professor especialista per l'àrea d'Economia.
- ◆ Si deixem a la mal anomenada “autonomia de centres” la creació de places als instituts, si esperem que el director de qualsevol centre demani un professor d'Economia difícilment es crearan places als instituts, malgrat que l'alumnat i la qualitat de l'ensenyament ho necessitin.
- ◆ Les matèries de nova incorporació deixades al “laissez faire” esdevenen cues a repartir entre professors d'altres especialitats on, sense dubtar de la seva professionalitat, no queda garantida la motivació ni la preparació del professorat i per tant tampoc la qualitat de l'ensenyament. Aquestes noves matèries seran, per raons obvies les primeres que, arribat el moment, poden desaparèixer dels currículums.
- ◆ L'Administració, com ja fa en situacions concretes, ha d'obligar de forma general a la creació d'una plaça orgànica de l'especialitat d'Economia en tots els instituts de Catalunya per contrarestar la dificultat de creació de places de noves especialitats i garantir així la qualitat en aquests ensenyaments.

Relació amb la Universitat

- ◆ Les matèries d'Economia han de formar part destacada en el contingut de la **Prova General del Batxillerat**. Igualment les Universitats haurien d'aprofitar dels coneixements de base del currículum de la modalitat que proposem Econòmico-Social demanant-la com a requisit per a cursar les carreres universitàries del seu àmbit.
- ◆ Si això ho veiéssim de qualsevol de les matèries tradicionals al batxillerat no ens ho podríem creure. No ens podríem imaginar que un alumne fes Ciències Químiques, Exactes, Biològiques, ... sense haver estudiat la matèria al batxillerat.
- ◆ Únicament la inèrcia i la falta de tradició feien que en l'antiga selectivitat no es demanés de forma obligatòria coneixements econòmics per cursar una carrera de l'àmbit econòmic.
- ◆ La millor manera de vèncer aquesta inèrcia, de consolidar les matèries econòmiques al batxillerat, és incloure-les amb un pes important en la Prova General de Batxillerat.

Millora de la informació

Cal millorar la informació que sobre l'Àrea d'Economia rep la Comunitat Educativa i la societat en general.

- ◆ La inèrcia que fa difícil la plena consolidació dels continguts de l'àmbit econòmic a secundària està alimentada per una manca d'informació que tenen els diferents membres de la comunitat educativa i de la societat en general.
- ◆ El fet que s'imparteixen matèries de l'àmbit econòmic al batxillerat és molt desconegut. Poques persones tenen una idea dels continguts d'aquestes matèries: ni els alumnes (que no cursen aquestes matèries a l'ESO), ni els pares, ni els professors d'altres especialitats ni els professors d'universitat ... i ja no parlem d'empresaris, periodistes, ... El desconeixement és molt gran i aquest fet contribueix a les dificultats de consolidació de les nostres matèries.

- ◆ Proposem finalment que, malgrat que sigui una mica tard, es presentin les nostres matèries en societat, que l'administració tingui un paper important en la informació perquè, igual que veiem en apartats anteriors les especialitats de nova incorporació no poden entrar en el mateix calaix de les assignatures tradicionals, l'administració les ha de potenciar, creant un flux d'informació cap a tota la societat i, especialment, amb els mitjans de comunicació, empresaris, ...

APLICACIÓ DE LA PROPOSTA EN EL SISTEMA EDUCATIU ACTUAL.

Canvis curriculars

- ◆ L'actual marc normatiu no permet l'aplicació completa de la nostra proposta. Mentre això no sigui possible, una via provisional, a més dels canvis organitzatius, consistiria en una modificació parcial del desenvolupament curricular de la LOCE en els següents termes:

ESO

- ✓ 1r ESO: ECONOMIA com a matèria optativa
 - ✓ 2n ESO: ECONOMIA com a matèria optativa
 - ✓ 3r ESO: Inclusió de l'Economia en l'itinerari Científic-Humanístic, que passaria a anomenar-se Científic-Humanístic-Social.
 - ✓ 4t ESO: Creació de l'itinerari Social amb la inclusió de l'Economia, juntament amb Matemàtiques i una tercera assignatura
- ◆ Dins dels programes d'iniciació professional caldria incloure continguts relacionats amb l'autoocupació, recerca de feina i inserció laboral.

Batxillerat:

- ✓ Inclusió de la matèria Economia dins el segon curs de Batxillerat
- ✓ Canvi del nom de la matèria Economia i Organització d'Empreses pel de Gestió Empresarial.
- ✓ Oferta obligada com a optatives de Batxillerat de les matèries: Projecte d'empresa i Estadística

ANNEX – L'Economia a altres països de la UE

- ◆ Basant-nos en la informació que es troba a la base de dades del programa Eurydice (www.eurydice.org) hem analitzat i estudiat les característiques dels sistemes educatius de 3 països europeus, que responen a models ben diferents d'ensenyament. En concret han estat França (model centralista amb currículum unificat per tot el país), Regne Unit (model d'una gran descentralització i autonomia de centres on el currículum queda marcat pels tribunals avaluadors) i de Noruega (a mig camí entre els dos)
- ◆ En tots tres es diferencia entre la secundària obligatòria (fins als 15-16 anys) i la post obligatòria (que té una durada de 3 cursos a França i Noruega i de 2 a Regne Unit).

Educació Secundària Obligatòria

- ◆ Pel que fa als continguts d'Economia en l'educació secundària obligatòria en el model francès i britànic (o millor dit, anglès) no existeix cap matèria amb aquest nom (de les obligatòries al menys en el cas anglès). A França hi ha l'àrea d'"Història, geografia i educació cívica" i a Anglaterra de recent creació (2002) la d'Educació cívica on hi ha especificades en el segon cicle (KS4) una unitat de continguts econòmics i una de continguts d'empresa .

A Noruega hi ha la matèria d'"Economia domèstica" present des del primer cicle de primària.

- ◆ Pel que fa a Noruega hi ha la matèria d'"Economia domèstica" present des del primer cicle de primària (38 sessions sobre un total de 3.040 en els 4 anys), del segon cicle de primària (114 sessions sobre un total de 3.078 en 3 anys) i la secundària obligatòria (114 sessions sobre un total de 3.420 en 3 anys). En aquesta darrera etapa que correspondria a l'ESO en el nostre cas el nombre d'hores d'Economia domèstica és el mateix que de música o educació física.

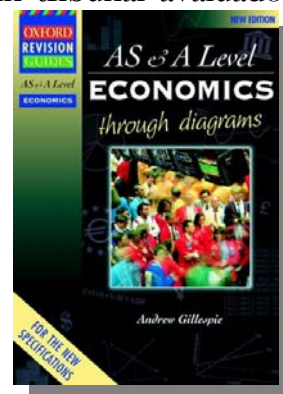

Ensenyaments postobligatoris

- ◆ Pel que fa a l'educació **secundària postobligatòria** ens centrarem en l'anàlisi dels ensenyaments generals que donen accés a la universitat (és a dir, no professionals).

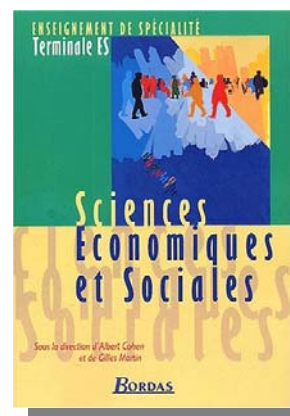
Anglaterra

- ◆ A **Anglaterra** no hi ha legislada una distribució per matèries ni horària sinó que cada centre té prou autonomia per fer la pròpia estructura i distribució de matèries així com per decidir a quin tribunal avaluador presentarà per a cada matèria als seus alumnes.
- ◆ L'alumne té 2 anys per preparar-se als exàmens de les matèries que hagi triat. S'aconsella que el primer any es prepari per examinar-se de 5 per cadascuna de les quals obtindria el diploma "GCE AS" i d'aquestes 5 en triaria 3 de les quals s'examinaria al segon any per a l'obtenció dels diplomes "GCE A level" també anomenats "GCE A2". Hi ha tant GCE AS com GCE A d'Economia i també d'Estudis Empresarials.

França

- ◆ A **França** els estudis per a l'obtenció del títol de Batxillerat (baccalauréat) consten de 3 cursos (2n, 1er i terminal). Dins del Batxillerat el 2n curs és comú, i a 1er han de triar entre fer el Batxillerat General o bé el Batxillerat Tecnològic.
- ◆ Dins del **Batxillerat General** hi ha 3 modalitats o sèries: la lingüística (L), la de **ciències econòmiques i socials (ES)** i la de ciències (S). La matèria d'Economia sols està present al ES amb 5 hores per curs, conjuntament amb història i geografia (4 per curs), educació física (2 hores per curs), 2 idiomes moderns (6 hores per curs), matemàtiques (3 hores a primer i 4 a terminal), francès (4 hores a primer) i filosofia (4 hores a terminal).
- ◆ Dins del **Batxillerat Tecnològic** hi ha 4 itineraris un dels quals s'anomena Ciències i Tecnologies terciàries (STT) i dins del qual 15 hores per setmana es dediquen als estudis de dret, economia, gestió

d'empresa, ofimàtica, comunicació és a dir a matèries específiques de l'àrea.

Noruega

- ◆ A **Noruega** el batxillerat es pot fer en 3 cursos (bàsic i 2 avançats) o bé en 4 cursos (on el tercer es substitueix per 2 anys en pràctiques en empreses).
- ◆ El primer curs és de caràcter generalista i es en els cursos avançats on els alumnes d'acord amb la seva orientació professional i acadèmica posterior poden triar entre 15 tipus dels quals només 6 permetran l'accés a universitat. El més demandat és el d'**estudis generals i d'empresa**.

El batxillerat més demandat a Noruega és el d'estudis generals i d'empresa.

- ◆ En aquest batxillerat "General i d'empresa" les matèries de dret, economia i empresa són obligatòries i a més pels que trien específicament l'itinerari d'empresa (i no el general) hi ha tot un conjunt de matèries especialitzades (gestió comercial, matèries administratives i de transport; publicitat; màrqueting: comerç de mercaderies, ofimàtica, recepció i turisme, administració i direcció, comptabilitat i organització empresarial)